

zich alleen in sociaal opzicht van elkaar onderscheidende kiesverenigingen naar politieke partijen met programma's voor gemeentepolitiek (19-24).

Voor historiografisch geïnteresseerden tenslotte zullen vooral de artikelen van M. A. Wes, P. J. van Winter en A. G. Jongkees van belang zijn. Wes verklaart het verwijt van 'slechte manieren', dat door Plutarchus aan Herodotus is gemaakt, uit het verschil in opvattingen dat tijdens het leven van deze schrijvers bestond over het al dan niet respecteren van gevestigde reputaties en manieren en uit hun afkomst (217-235). Het ontstaan, in de negentiende eeuw, van de naam 'honderdjarige oorlog' voor een serie conflicten die langer dan een eeuw heeft geduurd, is bechreven in een, al eerder gepubliceerd, artikel van Van Winter (237-247). Jongkees wijst op een onbekend aspect van de vooral als restaurator van middeleeuwse kunst bekende Viollette-Duc, namelijk zijn kwaliteiten als historicus in hedendaagse zin, die oprecht getracht heeft de mentaliteit, zeden en gewoonten van personen in het verleden te begrijpen en daarin ook redelijk is geslaagd (39-60).

J. A. M. Y. Bos-Rops

P. A. M. Geurts, e. a., ed., *Horster historiën, II, Van heren en gemeentenaren* (Horst: Stichting Het Gelders Overkwartier, 1988, 340 blz., f27,50, ISBN 90 71606 03 1).

Het Limburgse Horst is één van die plattelandsgemeenten, waar samenwerking tussen historici van professie en liefhebbers tot vruchtbare resultaten op het vlak van een wetenschappelijk verantwoorde geschiedschrijving leidt. In 1986 verscheen een eerste bundel over Horst en Horstenaren, publikaties van lokaal- en bovenlokaal-historisch belang'. Nauwelijks twee jaar later vernag historisch Horst een tweede, nog omvangrijker bundel te baren. Deze is, evenals de eerste, gevarieerd van opzet, over het algemeen genomen degelijk, breed van oriëntatie en verzorgd uitgegeven. De opstellen zijn ook nu geschreven door zowel professionele als niet-professionele historici, hoofdzakelijk Horstenaren.

Er zijn twee archeologische bijdragen van de hand van experts opgenomen, één over een graf uit de vroege Ijzertijd (W. J. H. Willems en W. Groenman-van Waateringe) en één over het kasteel Ter Horst (J. G. N. Renaud). Het eerste is tamelijk technisch, het tweede haast overdreven luchtig, maar niettemin zeer informatief. Diepgaand en voor zover in dit kader beoordeeld kon worden, vrijwel uitputtend is de omvangrijke studie van M. Flokstra en Th. J. van Rensch over de heerlijkheid Horst tot het begin van de zestiende eeuw. De brede oriëntatie komt hierin goed tot uiting, omdat de institutionele geschiedenis van Horst geheel beschreven wordt in het kader van die van het graafschap c. q. hertogdom Gelre en meer speciaal die van het ambt Kessel. Het artikel getuigt van het belang van genealogie als hulpwetenschap voor de geschiedenis van politieke, bestuurlijke en sociale ontwikkelingen. De stofpresentatie vergt evenwel een relatief grote mate van voorkennis. Van bovenregionaal belang zijn het militair-historisch georiënteerde opstel van J. M. W. C. Schatorjé over de verdediging van Venlo tegen Willem van Oranje in 1572 en vooral het artikel van P. A. M. Geurts en J. A. M. M. Janssen over de betrekkingen tussen de zestiende-eeuwse Horstenaar Jacob Coemans en de staatsman Viglius van Aytta. Zo'n politieke biografie leidt in een lokaal-historische publikatie als deze eigenlijk een verborgen bestaan en zou ruimer bekendheid verdienen.

Weinig uitgewerkt en in wezen ook niet erg spannend zijn de uitkomsten van het onderzoek dat W. J. Moorman instelde naar ontspanningsleven en zondagsheiliging in Horst omstreeks

RECENSIES

1700. V. J. J. M. Asselberghs daarentegen biedt een goed inzicht in de achttiende-eeuwse dorpsfinanciën door analyse van de zogeheten schatrekening over het jaar 1753. Opmerkelijk is het dat het overigens verdienstelijke verhaal van J. M. van Hegelsom over de Horster (bestuurlijke) 'omgang' met de Peel sedert het begin van de negentiende eeuw (vervolg op zijn in deel I verschenen studie over de heideontginningen) het volstrekt zonder kartografische adstructie moet stellen. De architectuur in het ontginningsgebied Griendtsveen wordt behandeld door J. H. Pouls. Van relatief minder belang zijn de twee biografische schetsjes die P. A. M. Geurts van de uit Horst afkomstige negentiende-eeuwse Rolduc-leraren Pieter en Gerard Slits vervaardigde. De auteur van de enige, alomvattende geschiedenis van Horst (1888), J. A. L. F. Steffens wordt door G. F. Verheijen voor het voetlicht gebracht; Steffens was één van die vele laat-negentiende-eeuwse amateurhistorici die door hun nijvere zoekwerk de basis gelegd hebben voor generaties detailonderzoekers na hen. Het is onloochenbaar dat men in Horst met de nu verschenen bundels al een heel eind in de richting van een nieuwe en up-to-date 'Steffens' is.

Tot besluit hebben ambtenaren van de gemeentesecretarie als eerbetoon aan de scheidende burgemeester, aan wie deze bundel trouwens opgedragen is, via tabellen en grafieken een schets van de naoorlogse ontwikkelingen opgesteld. Zo 'n schets beantwoordt in zekere zin aan een veel gehoorde vraag ook het meest recente en herkenbare verleden geboekstaafd te zien, maar dient in dit specifieke geval mede de gelegenheid. Door het gemis aan analyse en interpretatie steekt ze echter wel wat magertjes af bij de andere bijdragen en verstoort als zodanig enigszins de evenwichtigheid binnen het geheel van deze bundel.

Ondanks alle bewondering voor deze publikatie moet ik nog een enkele kritische noot kwijt. Tussen de diverse bijdragen zijn eigenlijk te grote verschillen qua aanspreekniveau te constateren: zulks wordt het meest duidelijk bij vergelijking van het artikel van Renaud met dat van Flokstra en Van Rensch. Het criterium Horst of relatie tot Horst is in enkele gevallen dermate zwak herkenbaar, dat men zich afvraagt of het artikel in deze bundel wel zijn juiste plaats gevonden heeft. Aan de andere kant siert het de redactie natuurlijk ook weer, dat zij een opstel van kwaliteit en van bovenlokaal belang vermag op te nemen. Bundels blijven wat dat betreft een voor recensenten moeilijk te beoordelen categorie: een ideaal evenwicht is bij participatie van zoveel verschillende auteurs zelden bereikbaar.

Tot slot: een uitvoerige index ontsluit de in de delen I en II vermelde personen, plaatsen en zaken. In dit soort publikaties ontbreken doorgaans registers. In dit geval mag zo'n toegang zonder meer als een uitkomst beschouwd worden.

R. van Schaik

1 P. A. M. Geurts, e. a., ed., *Horster Historiën. Fragmenten uit dertig eeuwen* (Horst, 1986, 245 blz.).

P. B. M. Blaas, e. a., *Stedelijke naijver. De betekenis van interstedelijke conflicten in de geschiedenis. Enige beschouwingen en case-studies* ('s-Gravenhage: VUGA, 1986, 222 blz., f42,50, ISBN 90 6095 635 4).

Ter gelegenheid van het 75 jaar bestaan van het 'Rotterdamsch Genootschap Gijsbert Karel van Hogendorp' is een symposium gehouden over stedelijke naijver. Dit soort jubileumbijeenkomsten heeft vaak een ietwat geïmproviséerd karakter, waarbij iedereen wat moois meebrengt. Het